

RAQAMLI JAMIYATDA YOSHLARNING AXLOQIY QIYOFASINI SHAKLLANTIRISH IJTIMOYIY TAMOYILLARI

O'ktamova Dilfuza O'ktamovna

Navoiy davlat universiteti Ijtimoiy fanlar kafedrasining

Ijtimoiy falsafa yo`nalishi 1-kurs tayanch doktoranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.16760024>

Annotatsiya

Mazkur maqolada raqamli jamiyat sharoitida yoshlarning axloqiy qiyofasini shakllantirish jarayoni hamda bu jarayonda amal qilinishi lozim bo'lgan ijtimoiy tamoyillar tahlil qilingan. Raqamli texnologiyalarning tezkor rivojlanishi natijasida yuzaga kelayotgan ma'naviy-ahloqiy muammolar, yoshlarning qadriyat tanlovidagi ziddiyatlar, virtual va real hayot o'rtasidagi tafovutlar tahlil etiladi. SHuningdek, ta'lim-tarbiyada axloqiy qadriyatlarni integratsiyalash, oilaning tarbiyaviy roli, davlat va jamiyat tomonidan ko'rsatiladigan qo'llab-quvvatlash choralari hamda raqamli axloq tamoyillarini shakllantirish zaruriyati asoslab berilgan. Maqolada kompleks yondashuv zarurligi ta'kidlanib, raqamli jamiyatda yoshlarni barkamol shaxs sifatida tarbiyalashga qaratilgan tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: raqamli jamiyat, ahloqiy qiyofa, yoshlar tarbiyasi, ijtimoiy tamoyillar, raqamli axloq, netika, mediasavodxonlik, milliy qadriyatlar, tanqidiy fikrlash, mas'uliyatli fuqarolik.

Zamonaviy texnologik taraqqiyot inson hayotining barcha jabhalariga chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan, axborot-kommunikatsiya vositalari hayotimizga tobora chuqurroq kirib borar ekan, raqamli jamiyat tushunchasi shakllanib bormoqda. Ushbu jamiyatda ayniqsa yosh avlodning dunyoqarashi, ahloqiy qiyofasi va qadriyat tizimi sezilarli darajada o'zgarishga yuz tutmoqda. SHu sababli, bugungi kunda raqamli muhitda yoshlarni ma'naviy-ahloqiy jihatdan barkamol shaxslar sifatida tarbiyalash dolzarb vazifaga aylangan.

YOshlarning axloqiy qiyofasini shakllantirishda raqamli texnologiyalarning ijobiy va salbiy jihatlarini to'g'ri anglash muhimdir. Raqamli muhit virtual va real hayot o'rtasidagi chegaralarni yo'qqa chiqarayotgani, ijtimoiy tarmoqlar orqali yoshlar ongiga bevosita ta'sir qilayotgani bois, ularning ahloqiy qarashlari, qadriyat tanlovlari ham o'zgarishga yuz tutmoqda. Turli madaniyatlardan kirib kelayotgan g'oyalar esa milliy qadriyatlar bilan to'qnash kelib, yoshlarda ma'naviy izlanish va ziddiyatli holatlarni keltirib chiqarmoqda.

SHu o'rinda yoshlarning axloqiy qiyofasini shakllantirishda quyidagi ijtimoiy tamoyillar alohida ahamiyat kasb etadi:

Birinchidan, ta'lim-tarbiyada axloqiy qadriyatlarni integratsiyalash zarur. Bu o'quv dasturlarida tanqidiy fikrlash, raqamli savodxonlik, axborotni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishni o'z ichiga oladi. SHu bilan birga, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg'unlashtirib, yoshlarning tarixiy, madaniy va diniy merosni chuqur anglashi ta'minlanishi lozim.

Ikkinchidan, oila tarbiyasining o'rni mustahkamlanishi kerak. Ota-onalarning raqamli dunyo xatarlarini bilishi, farzandlar bilan muloqot qilish madaniyatini shakllantirishi hamda oilada halollik, hurmat, sabr, mehr kabi ahloqiy fazilatlarini kundalik hayotda namoyon etishi yosh shaxs kamolotida muhim o'rin tutadi.

Uchinchidan, davlat va jamiyat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimlari yo'lga qo'yilishi lozim. Jumladan, mediasavodxonlikka oid dasturlar orqali yoshlar noto'g'ri axborot, yolg'on va manipulyatsiyalardan himoyalaniishi, axborotning ishonchligini baholay olishi zarur. SHuningdek, yoshlarni ijtimoiy loyihalarda faol ishtirok ettirish ularning jamiyat oldidagi mas'uliyatini oshiradi.

To'rtinchidan, raqamli axloq, ya'ni netika tamoyillarini keng targ'ib qilish bugungi kunning talabidir. Internet muhitida hurmat, madaniyat, plagiatga qarshi kurashish, kiberzo'ravonlikka barham berish bo'yicha aniq tushunchalar berilishi, yoshlarning virtual muhitda ham mas'uliyatli fuqarolar sifatida harakat qilishi uchun sharoit yaratilishi zarur.

Xulosa qilib aytganda, raqamli jamiyatda yoshlarning axloqiy qiyofasini shakllantirish bir yoqlama emas, balki kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Bu jarayonda ta'lim tizimi, oila, jamiyat va davlat organlari o'zaro hamkorlikda harakat qilishi lozim. Faqat shunda biz yoshlarni raqamli dunyoda mas'uliyatli, vijdonli va insonparvar shaxslar sifatida voyaga etkazish imkoniga ega bo'lamiz.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tulyaev A. Virtual olamning axloqiy muammolari. – Toshkent, 2021.
2. SHermuxamedov S. Falsafa fani yangilanishining ba'zi muammolari. – Toshkent, 1996.
3. YAxshilikovich, Y. J. Information and communication technologies as the main philosophical attribute of an informed society. – 2020.
4. Muhammadiev N. Milliy g'oya: O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi. – Toshkent, 2018.
5. Toffler, A. (1980). The Third Wave. Bantam Books.
6. Bell, D. (1973). The Coming of Post-Industrial Society. Basic Books.
7. Castells, M. (2000). The Rise of the Network Society. Blackwell.
8. Beniger, J. (1986). The Control Revolution: Technological and economic Origins of the Information Society. Harvard University Press.
9. Fuchs, C. (2017). Social Media: A Critical Introduction. SAGE.